

SENKA BARUDANOVIĆ, ARMIN MACANOVIĆ, LJILJANA TOPALIĆ-TRIVUNOVIĆ, MEHMED CERO

EKOSISTEMI BOSNE I HERCEGOVINE U FUNKCIJI ODRŽIVOG RAZVOJA

Cilj ove publikacije je integracija koncepta održivog razvoja i dosadašnjih naučnih znanja o prirodi Bosne i Hercegovine.

Održivi razvoj predstavlja globalnu politiku, koja se lokalno provodi brigom o održivosti resursa o kojim ekonomija ovisi. Osnova održivosti je korištenje postojećih i postizanje novih naučnih znanja, bez obzira da li se radi o prirodnim ili nekoj drugoj vrsti resursa.

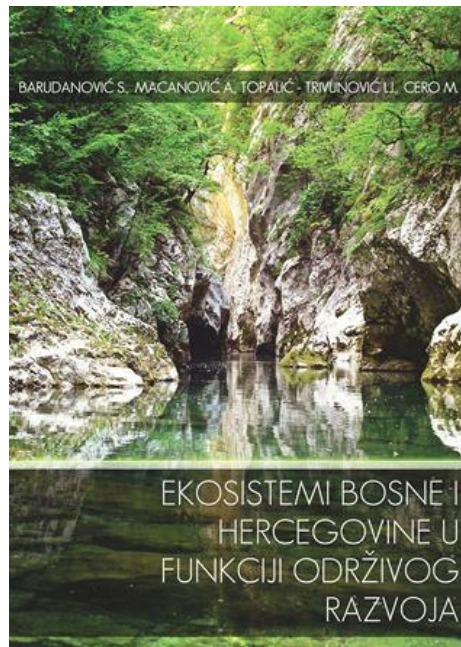
Prirodni kapital Bosne i Hercegovine je značajan. On sadrži ne samo prirodne resurse, koji se koriste kao sirovine, nego i brojne druge vrijednosti. To uključuje ljepotu bosanskohercegovačkih pejzaža, potencijale za turizam i rekreaciju, proizvodnju zdrave hrane, održivost tradicije i tradicionalnih proizvoda, ali istovremeno i svaku drugu osnovu našeg svakodnevnog života. U cilju procjene značaja ekosistema Bosne i Hercegovine sa aspekta kvaliteta življenja i potencijala za održivi razvoj, u publikaciji je pripremljena procjena 17 ključnih ekosistemskih servisa u 19 različitih grupa ekosistema.

Publikacija integriše rezultate fitocenoloških istraživanja na području Bosne i Hercegovine iz prošlog i početka ovog stoljeća. Opisani su ekološki faktori, te predstavljena biotička i abiotička struktura različitih ekosistema, što zajedno čini osnovu za prepoznavanje stanja i funkcionalnosti konkretnog ekosistema, kada se terenski opservira.

Sintaksonomija ekosistema je predstavljena u poglavlju Prodromus biljnih zajednica Bosne i Hercegovine. Priprema inoviranog Prodromusa (ranija verzija izdata 1979. god.) nije imala za cilj da riješi očigledne probleme fitosociološkog statusa pojedinih zajednica, koji su se ukazali nakon uvrštavanja svih podataka, navedenih u radovima domaćih autora. Prodromus predstavlja inicijalnu listu raznolikosti ekosistema Bosne i Hercegovine, koja treba da posluži kao osnov za dalju naučnu diskusiju, do uspostave konačne liste. Istovremeno, pripremljeni Prodromus treba da služi kao indikator stepena raznolikosti ekosistema Bosne i Hercegovine.

U indeksu vrsta je data lista oko 1200 vrsta vaskularnih biljaka, koje čine karakterističnu ili dominantnu strukturu navedenih ekosistema.

Za pripremu publikacije su korištene 133 literaturne reference bosanskohercegovačkih autora, koje su također navedene uz odgovarajuće zajednice u Prodromusu biljnih zajednica.

RAZNOLIKOST I SISTEMATIKA ALGI

Bosna i Hercegovina je zemlja sa izuzetnom bioraznolikošću, u čemu jedan veliki dio čini i raznolikost algi kao jedinstvene grupe organizama. Ta raznolikost je direktan rezultat velike raznolikosti tipova vodenih staništa u BiH.

Od vrhova planina obavijenih snijegom, kroz planinska jezera, preko hladnih gorskih potoka, vlažnih stijena, izvora, vlažnijih šumskih staništa, do rijeka, hidroakumulacija, ribnjaka, stalnih i povremenih bara, okapina, kamenih zidova, močvarnih staništa oko rijeka, jezera i na kraškim poljima, pa do obala mora i u njegovim dubinama, alge Bosne i Hercegovine pronalaze svoja optimalna mjesta za razviće, život i potomstvo.

Potrebno je reći da je veliki dio ovog prirodnog bogatstva Bosne i Hercegovine danas u opasnosti, i to prije svega kroz uništavanje njihovih prirodnih staništa. Degradacija tih staništa je, u stvari, sporedni efekat konverzije ekosistema prilikom izgradnje infrastruktura, eksploatacije resursa, povećanja poljoprivredne proizvodnje, a takođe i efekata klimatskih promjena.

Zbog toga je znanje o životu vrsta na njihovim prirodnim staništima neprocjenjivo. Ono nam daje mogućnost ne samo da procijenimo stanje ekosistema, nego i da poduzmemo odgovarajuće akcije da ovi oblici života budu sačuvani i da i dalje obavljaju svoju ulogu u funkcionisanju prirode.

Nakon upoznavanja sa osnovnim karakteristikama specifičnih grupa cijanobakterija i algi, zainteresovani studenti će imati priliku da u okviru drugih, a posebno ekoloških izbornih predmeta, uz korištenje literature pripremljene u tu svrhu, steknu znanja o indikatorskim vrijednostima pojedinih vrsta i zajednica algi, te tehnikama uzorkovanja i obrade podataka. Neka takva znanja budu vaša osnova.

MOBILIZACIJA NAUČNIH ZNANJA O BIODIVERZITETU FEDERACIJE BIH

Projekat pod nazivom „Mobilizacija naučnih znanja o biodiverzitetu Federacije BiH“ u podizanju javne svijesti o okolišu” predstavlja značajan doprinos predstavljanju prirodnih vrijednosti Bosne i Hercegovine. U okviru edukativnog materijala pod nazivom „Biodiverzitet i ekosistemski servisi Bosne i Hercegovine” nastojali smo predstaviti raznolikost flore i faune bosanskohercegovačkog prostora, te jasnije pojasniti osnovne biološke i ekološke pojmove.

Jedinstveni ekosistemi sadržani u različitim pejzažima obiluju brojnim unikatnim vrijednostima. Poseban pečat materijalu daju pojedinačni oblici ekosistema, predstavljeni kroz primjere koristi koje čovjek ima od prirode (poznati kao ekosistemске servise/usluge).

Oblici servisa su predstavljeni brojnim originalnim fotografijama autora, sa ciljem prepoznavanja svih metoda upotrebe prirodnih resursa, te trenutnog stanja okoliša u našoj zemlji. Iako očuvane, prirodne vrijednosti BiH se nalaze pod stalnim antropogenim uticajima. Mnogi uticaji čovjeka dovode do nesagledivih promjena u prirodi, što za posljedicu dovode do nestanka kompletnih ekosistema u pojedinim oblastima, praćen nestankom biodiverziteta.

U cilju očuvanja i zaštite okoliša pa samim tim biološke i pejzažne raznolikosti ovaj materijal je namjenjen svim uzrastima u cilju jačanja javne svijesti o čuvanju okoliša. Za bolju budućnost naših potomaka, dužnost nam je spoznavati i cijeniti vrijednosti zemlje Bosne i Hercegovine i čuvati blagodati istinske prirode.

POLENSKI KALENDAR ALERGENIH BILJAKA KANTONA SARAJEVO

Prevenција predstavlja jednu od nužnih mjera u zaštiti bilo kojeg oblika narušavanja zdravlja čovjeka. Zbog toga je danas, naročito u oblasti zdravstvenih studija posebna pažnja posvećena definiranju mjera prevencije, te njihovog uvođenja u vodeće strateške dokumente zaštite i očuvanja zdravlja. Stalnim zagađenjem zraka, naročito polenom biljaka, reakcije ljudskog organizma postaju svakodnevna pojava, dok alergije uzrokovane polenom alergenih biljaka pokazuju tendenciju rasta. U svrhu zaštite i unapređenja zdravlja Kantona Sarajevo važno je što prije uspostaviti sistem preventivnih mjera koje će pacijentima pomoći u sprečavanju pojave alergija.

Jedna od preventivnih mjera zaštite od alergija jeste poznavanje perioda povećanog prisustva alergenog polena na određenom području. Stoga je ispred Centra realizovan projekat pod nazivom **Polenski kalendar Kantona Sarajevo**.

Projekat je realizovan u saradnji sa Ministarstvom prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša. Projektom je ostvaren predhodno zadati cilj a to je jačanje javne svijesti građana Kantona Sarajevo o alergenim biljkama. Konstatovano je 149 alergenih biljaka, od čega 41 vrsta predstavlja jak alergen, te se radi uglavnom o vrstama koje su zasađene u parkovima i zelenim površinama oko saobraćajnica. Sa druge strane, nešto je veći broj biljaka sa umjerenim i slabim alergenom te iznosi po 54 vrste. Biljne vrste su prema stepenu alergenog djelovanja razvrstane u tri kategorije, a to su: jak, umjeren i slab alergen (naznačeno na polen kalendaru). Pored stepena alergenosti, pri analizi biljnih vrsta, izvršena je kategorizacija vrsta prema grupama: 1. Drveće i šiblje; 2. Zeljaste biljke; 3. Trave; 4. Hortikulturene i agrikulturne vrste i 5. Korovi.

Polenski kalendar sa edukativnom brošurou o alergenim biljkama nakon štampanja uručeni su Ministarstvu. Elektronski oblik kalendara i brošure su na raspolaganju građanima na zvaničnoj stranici Ministarstva prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo (<http://mpz.ks.gov.ba>).

